

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum
11 november 2024

Pagina
1 van 3

Onderwerp
Reactie internetconsultatie burgerinitiatiefvoorstel slimmer straffen

L.S.,

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van het burgerinitiatiefvoorstel slimmer straffen. In deze reactie zullen enkele belangrijke aandachtspunten naar voren komen, zoals de onduidelijkheid rondom de term 'openbare veiligheid', de vraag of elektronische detentie aan het strafdoel van vergelding kan voldoen, en de wenselijkheid van het beperken van de straftoemettingsvrijheid van de rechter.

Openbare veiligheid

In twee van de gewijzigde artikelen komt de term '*waarborging van de openbare veiligheid*' naar voren. De eerste plek is het nieuwe artikel 10 Sr., waaraan een lid wordt toegevoegd die het niet langer mogelijk maakt een gevangenisstraf korter dan 6 maanden op te leggen '*tenzij de waarborging van de openbare veiligheid daartoe noopt*'.

Als tweede wordt voor het nieuwe artikel 22 Sr. voor het derde lid voorgesteld de elektronische detentie alleen toe te staan in gevallen waar '*de waarborging van de openbare veiligheid daartoe noopt*'.

Met andere woorden, zowel de korte gevangenisstraf als de elektronische detentie, kunnen niet worden opgelegd tenzij dit nodig is voor de openbare veiligheid.

De term 'openbare veiligheid' roept bij mij de vraag op wat daar precies onder valt. Invulling van deze term ontbreekt in de toelichting en tevens sluit de term niet aan op bestaande termen in het Wetboek van Strafrecht of Strafvordering. Het is bijvoorbeeld onduidelijk of de term 'veiligheid' slechts de veiligheid van personen omvat, of bijvoorbeeld ook de veiligheid van goederen.

Ook het woord 'openbaar' roept in deze de nodige vragen op. Moet 'openbaar' net zo worden uitgelegd als bijvoorbeeld in het delict 'openbare geweldpleging'? Want als dat zo is, dan is het voorstelbaar dat bij een veroordeling voor huiselijk geweld, de vrees voor recidive niet valt onder 'openbare veiligheid', nu dingen die zich binnenshuis afspelen in de aard niet 'openbaar' zijn. Dat lijkt me uiterst onwenselijk.

Ik denk dat een concrete beschrijving van deze term in de memorie van toelichting zeer gewenst is. Een duidelijke omschrijving van deze term is essentieel om te voorkomen dat de toepassing van elektronische detentie inconsistent of onduidelijk is.

Elektronische detentie en vergelding

Vergelding kan een rol spelen bij het opleggen van een straf. Zeker ook, in de gevallen dat een rechter een gevangenisstraf korter dan 6 maanden oplegt. De vraag is of elektronische detentie in voldoende mate aan dit strafdoel tegemoet kan komen.

In de toelichting bij dit wetsvoorstel wordt ingegaan op de behoeften bij slachtoffers, en wordt met verwijzing naar onderzoeken onderbouwd dat slachtoffers met name behoefte hebben aan preventie en minder aan vergelding. Verder is uit eerdere experimenten en onderzoek bekend dat de elektronische detentie door veroordeelden wel degelijk als bestraffend/vergeldend wordt ervaren.¹

Echter, ik merk aan discussies met mensen om mij heen en tevens de discussies in het publieke debat, dat er onvoldoende overtuiging bij mensen is van het vergeldende aspect van de elektronische detentie. Dat roept bij mij de vraag op of een straf vergeldend kan zijn als de samenleving dat niet zo ervaart. Immers is het ook van belang, dat wanneer de samenleving ziet dat er een straf wordt opgelegd, deze samenleving begrijpt wat de gevolgen zijn die de veroordeelde daarvan ondervindt. Wanneer dit niet zo is, en men de straf ziet als een 'fopstraf', kan dit leiden tot gevoelens van onveiligheid en onrechtvaardigheid, minder aangiftebereidheid, een toename in eigenrichting, en een verzwakking van de algemene preventie.

Daarom is het denk ik van belang dat een eventuele invoering van dit wetsvoorstel, gepaard gaat met een campagne om bewustwording daarover te vergroten. De invoering van elektronische detentie zonder het publiek voldoende te hebben overtuigd over het vergeldende aspect, kan het vertrouwen in de strafrechtelijke beslissingen ondermijnen.

Overigens wil ik ook nog opmerken dat het voorgestelde artikel 22 lid 10, wat toestaat per AMvB bepaalde categorieën delicten uit te sluiten van deelname aan de elektronische detentie, enigszins tegemoetkomt aan zorgen dat ernstige delicten (waarbij vergelding als strafdoel mogelijk een grotere rol speelt) kunnen worden afgedaan met een elektronische detentie. Het is me echter niet geheel duidelijk waarom dit in een AMvB moet. Kan het niet beter gewoon in de wet zelf staan? Het lijkt me onwenselijk als de voorwaarden voor deelname aan elektronische detentie aan regelmatige wijziging onderhevig is.

Beperking tot oplegging gevangenisstraf korter dan 6 maanden

Het voorgestelde artikel 10 lid 5 Sr. beperkt de mogelijkheid van de rechter om een gevangenisstraf korter dan (of gelijk aan) 6 maanden op te leggen. Deze kan dan alleen nog worden opgelegd wanneer elektronische detentie geen mogelijkheid is, doordat de openbare veiligheid dan niet kan worden gewaarborgd.

Dit is een verandering ten opzichte van de huidige situatie, waarbij ook bij ernstige misdrijven, de Nederlandse strafrechter vrij is om gevangenisstraffen op te leggen van kortere duur dan 6 maanden, mede met als achterliggend strafdoel vergelding. Deze nieuwe bepaling belet de rechter dit te doen. Ik begrijp uit de toelichting dat het idee daarachter is dat de toegedane detentieschade niet in verhouding staat tot het vergeldende effect van de straf.

Ik ben van mening dat dit niet in de wet zou moeten worden beperkt. De rechter is het best in staat om in een concrete zaak (na het onderzoek ter terechtzitting en kennisneming van alle relevante feiten en omstandigheden) tot een straf te komen. Daarbij kan de rechter zelf prima de afweging maken tussen het vergeldende doel en de detentieschade die zal ontstaan. Een dergelijke beperking van de straftoemingsvrijheid van de rechter zie ik, net als het reeds bestaande taakstrafverbod, als onwenselijk.

Het is best mogelijk dat rechters door een dergelijk 'elektronische detentie'-gebod de neiging krijgen om juist een hogere straf op te leggen. Immers, de strafrechter is nog wel vrij een gevangenisstraf van 6 maanden en 1 dag op te leggen, en dan vervalt tevens de motivatie-eis van het voorgestelde art. 359 lid 7 Sv. Eerdere pogingen van de wetgever om de opgelegde strafmodaliteit door de rechter te sturen, zijn niet bijzonder succesvol gebleken. Denk aan de invoering van het taakstrafverbod, die in de praktijk veelal leidt tot het

1 Voorwinden, M. De invoering van elektronische detentie: biertje op de bank of slimmer straffen?, Ma thesis, 2023, p. 29 e.v.

opleggen van een gevangenisstraf van een enkele dag, naast een taakstraf, wat effectief de bedoeling van de wetgever met dat artikel omzeilt.

Verder ontstaat er volgens mij ook in de detentiezwaarte een leemte. In de toelichting bij het voorstel wordt erkend dat de elektronische detentie minder zwaar is dan de gevangenisstraf. Nu de rechter, bij afwezigheid van noodzaak gelegen in de specifieke preventie, niet meer de gevangenisstraf van 6 maanden mag opleggen, zal deze waarschijnlijk de elektronische detentie van 6 maanden opleggen. Echter, de zwaarte van deze straf was als minder erkend en dat betekent dus dat zaken die zouden zijn afgedaan met een gevangenisstraf dichtbij de 6 maanden, nu worden afgedaan met een lichtere straf.

Tot slot

Concluderend, hoewel elektronische detentie een waardevolle toevoeging zou kunnen zijn aan het strafrechtelijk arsenaal, roep ik op tot behoud van rechterlijke vrijheid bij het opleggen van korte gevangenisstraffen. Het zou de effectiviteit en het vertrouwen in het strafrecht ten goede komen als de rechter in specifieke gevallen kan blijven afwegen tussen de verschillende strafdoelen.

Hoogachtend,

W.G. Menninga